

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์” เป็นงานวิจัยที่คณะผู้วิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ดำเนินการวิจัยที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดตลอดโครงการวิจัย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก การโสหุ่ยสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การเดินสำรวจ และจัดเวทีร่วมกับชุมชน พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ และหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ขั้นตอนการเตรียมการด้านทีมวิจัย (นักวิจัยสถาบัน นักวิจัยในพื้นที่ ผู้ประสานงาน และนักศึกษาที่ร่วมวิจัย) เตรียมพื้นที่เป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 การเตรียมทีมวิจัย
  - 1.2 การเตรียมชุมชน
  - 1.3 เตรียมเก็บข้อมูล
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
3. ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสังเคราะห์หาแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนของชุมชน
  - 3.1 ประชุมสรุปสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา
  - 3.2 หาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกันในระดับชุมชน
4. ติดตามผล ประเมินผล สรุปผล และถอดบทเรียน
  - 4.1 ติดตามผล ประเมินผล สรุปผลและถอดบทเรียน

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ครัวเรือนในชุมชนบ้านหนองโคลน หมู่ 11 ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 20 ครัวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้การดำเนินวิจัยสามารถวัดได้ทั้งในด้านพฤติกรรมและรูประรมจึงใช้เครื่องมือการวิจัยหลายวิธี ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น (ปลายเปิดและปลายปิด) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ปลายเปิดและปลายปิด) หลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การทดลอง การสังเกต Mind Mapping

พื้นที่ดำเนินงาน

ชุมชนบ้านหนองโคลน หมู่ 11 ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 3.1 แผนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของ โครงการ / ช่วงเวลาที่ดำเนินการ	ทำอย่างไร / ใครเป็นคนทำ / ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ
<p>1. ขั้นตอนการเตรียมคน เตรียมพื้นที่ เป้าหมาย (1 เม.ย. – 31 พ.ค. 2560)</p> <p>1.1 การเตรียมทีมวิจัย</p> <p>1.2 การเตรียมชุมชน</p> <p>1.3 เตรียมเครื่องมือและเก็บข้อมูล - จัดอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบ เครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ - วางแผนการดำเนินการ ออกแบบเครื่องมือ แบ่งบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบและทิศทางการทำงานร่วมกัน (ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร., เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. รวม 10 คน) - จัดเวทีประชุมคนในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ และรายละเอียดของโครงการวิจัย - วางแผนการดำเนินงานวิจัยร่วมกับคนในชุมชน โดยนำ แผนการดำเนินงานวิจัยที่ทำไว้ แล้วนำเสนอต่อชุมชนเพื่อปรับ ให้เหมาะกับบริบทชุมชน - วางแผนการเก็บข้อมูลร่วมกัน - รับสมัครกลุ่มเป้าหมายที่เป็นจิตอาสาในแต่ละกิจกรรม - เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสังเกต, แผนที่เดินดิน, การจัด สนทนากลุ่ม, Mind Mapping (ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร.10คน, เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน, ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน, คนในชุมชน 20 คน, หน่วยงานของรัฐ 5 คน รวม 40 คน) - กำหนดประเด็นและกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล - ทดลองปฏิบัติการเก็บข้อมูล - สังเคราะห์ข้อมูล (ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร. 10 คน, เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน, ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน, คนในชุมชน 20 คน รวม 35 คน)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลัก ของโครงการ / ช่วงเวลาที่ ดำเนินการ	ทำอะไร / ใครเป็นคนทำ / ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ
<p>2. สํารวจบริบทชุมชนใน ชุมชนเป้าหมาย (1 – 30 มิ.ย. 2560)</p> <p>2.1 สํารวจข้อมูลบริบท ชุมชนและแหล่งน้ำในชุมชน</p> <p>2.2 วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนและ แหล่งน้ำในชุมชน</p> <p>2.3 จัดเวทีคํานึงข้อมูลและ ตรวจสอบข้อมูลร่วมกับชุมชน เป้าหมาย</p>	<p>- ประชุมทีมนักวิจัย เพื่อเตรียมลงพื้นที่สํารวจข้อมูลบริบทชุมชนและ แหล่งน้ำชุมชน</p> <p>- ลงพื้นที่เก็บข้อมูลบริบทชุมชนและแหล่งน้ำในชุมชน</p> <p>- การสํารวจ</p> <p>- แบบสังเกต</p> <p>- การจดบันทึก</p> <p>- การประชุมแบบมีส่วนร่วม (ทีมนักวิจัย+นักศึกษา ม.รท.บร.10 คน เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน รวม 15 คน)</p> <p>- ประชุมทีมนักวิจัย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนและแหล่งน้ำ (ทีมนักวิจัย+นักศึกษา ม.รท.บร. 10 คน เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน รวม 15 คน)</p> <p>- จัดเวทีนำเสนอข้อมูลผลการวิจัย และตรวจสอบข้อมูลร่วมกับชุมชน เป้าหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>- วางแผนสร้างรูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับ ครัวเรือนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <p>- การประชุมแบบมีส่วนร่วม</p> <p>- Focus Group (ทีมนักวิจัย+นักศึกษา ม.รท.บร. 4 คน เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คนหน่วยงานของรัฐ 5 คน รวม 40 คน)</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลัก ของโครงการ / ช่วงเวลาที่ ดำเนินการ	ทำอะไร / ใครเป็นคนทำ / ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ
<p>3. ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือน (1 ก.ค. – 30 ก.ย. 2560)</p> <p>3.1 การดำเนินงานตามแผนใช้รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <p>3.2 ประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <p>3.3 ประชุมสรุปวิเคราะห์ผลการทดลองใช้ระดับทีม</p> <p>3.4 ประชุมสรุปวิเคราะห์ผลการทดลองใช้ระดับชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการทดลองตามแผนใช้รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือน - สร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ทบทวนสรุปประเมินผลการทดลองปฏิบัติการ - กระบวนการมีส่วนร่วม - Focus Group - แบบสังเกต (ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.ร.ภ.บร. 4 คน, เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน, ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน, หน่วยงานของรัฐ 5 คน = 40 คน) - ประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน - สรุปการประเมินผลการทดลองปฏิบัติการ - การประชุมแบบมีส่วนร่วม - แบบสังเกต (ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.ร.ภ.บร. 4 คน, เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน, ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน รวม 15 คน) - ดำเนินการประชุมติดตามผลจากการทดลองร่วมกับทีม - วิเคราะห์ผลการทดลองปฏิบัติการ - การประชุมแบบมีส่วนร่วม - Mind Mapping (ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.ร.ภ.บร. 4 คน, เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน, ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน รวม 15 คน) - ดำเนินการประชุมสรุปวิเคราะห์ผลจากการทดลองร่วมกับชุมชน - วิเคราะห์ผลการทดลองปฏิบัติการ - การประชุมแบบมีส่วนร่วม - Mind Mapping (ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.ร.ภ.บร. 4 คน เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน หน่วยงานของรัฐ 5 คน รวม 40 คน)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ / ช่วงเวลาที่ดำเนินการ	ทำอย่างไร / ใครเป็นคนทำ / ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ
<p>3.5 สรุปผลการศึกษา</p> <p>4. เวทีนำเสนอผลการศึกษาย่อยทอดขยายผลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (1-31 ต.ค. 2560)</p> <p>4.1 การถ่ายทอดขยายผลการดำเนินงานวิจัยให้กับคนในชุมชนและนอกชุมชนกิจกรรมและนำรูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนไปใช้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเวทีประชุมสรุปวิเคราะห์ผลการศึกษา - การประชุมแบบมีส่วนร่วม - Focus Group - Mind Mapping <p>(ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.ร.ภ.บร. 4 คน, เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน, ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน หน่วยงานของรัฐ 5 คน รวม 40 คน)</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดเวทีประชุมสรุปวิเคราะห์ผลการศึกษา - การประชุมแบบมีส่วนร่วม - Focus Group - Mind Mapping <p>(ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.ร.ภ.บร. 4 คน, เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน, ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน, หน่วยงานของรัฐ 5 คน รวม 40 คน)</p> <ul style="list-style-type: none"> - เวทีนำเสนอผลการศึกษาย่อยทอดขยายผลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่เพื่อวางแผนการดำเนินการ - ทำหนังสือเชิญและประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและนอกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม - จัดเวทีขยายผลการรูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนไปยังพื้นที่เป้าหมาย - กระบวนการมีส่วนร่วม - FOCUS Group - แบบสอบถาม <p>(ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.ร.ภ.บร. 4 คนเจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คนทีมักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 10 คน หน่วยงานของรัฐ 5 คน รวม 40 คน)</p>